

nå. Vi har nok fået lov til at være lidt oppe i dag..."

- Det er præcis, hvad vi har. Vi har fået lov til at være oppe i dag. Vi er levende.

- Vi har mulighed for at bruge vores sanser. Vi har mulighed for at elske og hade og le og græde og knytte venskaber og stifte fjendskaber. Vi har mulighed for det hele. Vi kan noget, så længe vi er i live, som vi ikke kan siden hen. Grundtvigs elementære påstand er, at det er vigtigt at tage konsekvensen heraf, fordi det betyder, at der er et betydningsfuldt eksperiment i gang.

- Vil du deltage i det eksperiment som andet end en forsøgskanin, må du være opmærksom på, at det er i gang. Du kan ikke styre det fuldstændig efter dit eget hoved. Men du kan heller ikke melde dig ud af det. Du skal ikke foregøgle dig selv, at der ikke foregår noget, mens du er i live.

- Enhver situation, du er i, rummer valgmuligheder. Du kan gøre én ting, eller du kan lade være. Eller du kan gøre noget helt tredje eller fjerde eller femte. Og det understreger, at der er noget på spil i livet. At det er vigtigt. Hvis der er noget på spil i den enkeltes liv, så betyder det også noget, hvad den enkelte stiller op med sit liv. Hvordan vi opdrager folk. Hvordan vi indretter et samfund.

- Det ville være et lykkeligt samfund, hvis der slet ikke var behov for højskolen. Hvis alt det højskolen repræsenterer eksisterer alle steder. Hvis vi indretter samfundet, så alle højskolens spørgsmål om fællesskab, højde, dybde, nærvær og opmærksomhed på livet er almindelige i hele samfundet. Det ville være den sande lykke. Så ville jeg med glæde lukke Testrup Højskole. Så ville der ikke være nogen grund til at fortsætte.

- Men jeg kan ikke se, at det er tilfældet.

Søren Bald og uddannelsen

Forsøget på at få sine elever til at blive aktive borgere i samfundet er essentielle elementer i Søren Balds personlige *uddannelses*-filosofi.

- Jeg brænder for *uddannelse*. Jeg kunne i virkeligheden lige så godt være et andet sted end i højskolen. Det er bare ekstra lækkert at være lærer på højskolen, fordi fagene forpligter på et eksistentielt niveau. Fordi højskolen har livsoplysning som det centrale begreb.

- Det er selvfølgelig også spændende, at det er en institution, der arbejder 24 timer. Fællesskabet med eleverne er fantastisk. Nogle højskolefolk siger: "Arhh, nu skal de i gang med hold nummer dit og dat." Men den følelse af rutine har jeg slet ikke. Jeg har det som cirkushesten, der mærker savsmuldet. Det er en skoleform, der giver muligheder for noget af det, jeg gerne vil.

Søren Bald taler for, at højskolen skal undervise *med fag ikke i fag*.

- Der ligger en verden uden for alle fag, som er større end faget selv. Ligesom der ligger en verden udenfor den enkelte elev, som er større end eleven selv.

- Højskolen har den opgave at gøre op med individualismen, samtidig med at dens berettigelse består i at give den enkelte selvtilid. Men et af de vigtigste formål er at lære eleverne at være sammen med andre. Ellers kunne vi lige så godt lave brevkurser og sidde derhjemme. Højskolen har, fordi den er en kostinstitution, nogle særlige muligheder og forpligtelser. Den kan netop holde eleverne fast på, at de ikke kun er der for deres egen skyld. - Du fødes ind i en social realitet, som du ikke selv har forhåndsbestemt. Men du bliver nødt til at acceptere den. Det er - sagt meget patetisk - et livsvilkår. Sådan er højskolen også. Selvfølgelig kan den enkelte gå ned på kontoret og sige, at han eller hun ikke gider mere. Men under opholdet er du forpligtet.

- Netop dét giver den enkelte noget. Jeg plejer at bruge et lidt søgt billede - som ikke er helt dumt endda: Højskolen er som en drejeskive, der i princippet kan bringe dig i alle retninger. Det er dét, der sker. Du stopper op. Du kan køre ligeud, men du kan også komme i alle mulige andre retninger. Det er en form for helle.

Varetager af dannelseskulturen

Jørgen Carlsen ønsker ikke højskolen bliver en helle, hvis højskolerne dermed udvikler sig til et "opsamlingssted for ranke skæbner". Men han mistænker undervisningsminister Margrethe Vestager for at tænke, at netop "de usikre" skal være højskolernes nye elever.

- Højskolen må ikke forstås som et socialpædagogisk samariterkorps.

- Vi spiller en vigtigere rolle end det. Vi er en kulturfaktor, en replik resten af samfundet må tage hensyn til. Ikke mindst det etablerede uddannelsessystem. Vi må insistere på, at vi udover uddannelse taler om dannelse. Det er højskolerne de eneste, der med eftertryk gør.

- Hvis Danmark skal hænge sammen må der bygges bro mellem de ekspertkulturer, der udgør beslutningsdanmark og almindelige mennesker. Mellem såkaldt "sikre" og "usikre" mennesker.

- De usikre har godt af at være sammen med de sikre, fordi de opdager, at de sikre måske ikke er så sikre, når det kommer til stykket. De sikre har også godt af at være sammen med de usikre, fordi de opdager, at de har mere til fælles end som så.

- Det er vigtigt at forstå højskolen som en seriøs

varetager af dannelseskulturen. Det er vigtigt, at højskolen ikke - af politikerne - bliver sat til at varetage bestemte funktioner. Politikerne har brug for os. De burde i virkeligheden også selv tage på højskole. Højskolen burde være en naturlig del af deres personlige dannelse, siger Jørgen Carlsen.

- Margrethe Vestager repræsenterer en "DJØF-kultur", der er fjern fra højskolens dialogiske kultur. Det er ikke alene *mit* indtryk. Det er det *generelle* indtryk af den minister, vi har. Det indtryk har hun ikke formået at bortviske.

Effektivitets- og måletrang

Søren Bald mener, at forvaltningskulturen vinder frem hos de danske politikere og i uddannelsespolitikken:

- Uddannelsestænkningen er præget af en kombination af effektivitets- og måletrang. Og dét er et uddannelsesmæssigt problem.

- Der er meget indenfor uddannelse, der ikke kan gøres op ud fra en forestilling om effektivitet. Der er mange andre elementer at tage hensyn til. Politikerne overser, at uddannelse i meget stor udstrækning også er en dannelsesproces. Og det fører til en økonomisk orienteret uddannelsestænkning. Der er folk, der har gode argumenter for den økonomiske orientering. Men uddannelse kan du ikke alene gøre op i kroner og ører.

- Det er da vigtigt, at uddannelserne gør folk bedre. Jeg argumenterer ikke for, at de skal være ineffektive. Men jeg argumenterer for, at der er ting, hvis nytte vi i visse tilfælde først kan vurdere lang tid efter, at en uddannelse er afsluttet, siger han.

Højskolen som herre i eget hus

Jørgen Carlsen følger op:

- Centraladministrationens tankegang er gennemsyret af en stadig mere finmasket styringsintention. Staten har ellers holdt sig på måtten i mange år. Der har været en "gentlemanagreement" mellem stat og højskole. Staten har ikke givet indholdsmæssige anvisninger. Men i de senere år er staten er gået lige ind ad døren.

Statens rolle bør være at støtte højskolen uden at blande sig i de indre anliggender, mener Jørgen Carlsen. Han drager en parallel til kunstens verden.

- Danmark støtter kunsten. Vi har Statens Kunstfond. Men tænk, hvis vi begyndte at fortælle folk, hvordan de skulle skrive en roman. Hvordan de skulle male et billede. Eller komponere en symfoni.

- På samme måde med højskolen. Politikerne skal ikke påvirke højskolens indhold. For at være ordentlige højskoler må vi være herre i eget hus.